

Preventie- en Handhavingsplan Alcohol

Periode 2023-2026

CONCEPT

Inhoudsopgave

1. Inleiding.....	3
1.1 Nationaal Preventieakkoord.....	3
1.2 De schadelijkheid van alcohol.....	4
1.3 Samenwerken aan preventie en handhaving.....	4
2. Probleemanalyse.....	5
2.1 Alcoholgebruik door scholieren van 12 tot 18 jaar.....	5
2.2 Ouders.....	7
2.3. Naleving.....	7
2.4. Ervaringen van samenwerkingspartners.....	9
3. Ambitie en doelstellingen.....	11
3.3. Doelstellingen verbeterde naleving.....	11
4. Uitgangspunten voor beleid.....	12
4.1 Community building.....	12
4.2 Omgevingsbenadering.....	12
4.3 Integrale beleidsvisie.....	12
5. Activiteiten.....	13
5.1 Toezicht en handhaving.....	13
5.2 Educatie en communicatie.....	14
5.3. Verbinding preventie en handhaving.....	16
6. Samenwerking, uitvoering en evaluatie.....	18
6.2 Organisatie en uitvoering.....	18
6.3 Evaluatie.....	19
Bijlage 1 Actieplan 2022-2025.....	20
Bijlage 2 Plan van aanpak drugs.....	28

1. Inleiding

Vanuit de Alcoholwet zijn gemeenten verplicht om elke vier jaar een Preventie- en Handhavingsplan Alcohol op te stellen. De Alcoholwet is primair een volksgezondheidswet met als doel om, met name onder jongeren, gezondheidsschade door alcoholgebruik te voorkomen. Daarnaast stelt de Alcoholwet ook als doel om alcohol gerelateerde verstoringen van de openbare orde terug te dringen. De Alcoholwet geeft invulling aan beide doelstellingen door onder andere beperkingen te stellen aan de beschikbaarheid van alcohol. Zo mag er bijvoorbeeld geen alcohol worden verstrekt aan een jongere als niet is vastgesteld dat hij of zij 18 jaar of ouder is en is de aanwezigheid van dronken personen niet toegestaan in een horecagelegenheid of slijterij. Daarnaast sluit de wet ook bepaalde verkooppunten uit van het schenken en/of verstrekken van alcohol voor elders dan ter plaatse. Deze bepalingen vormen samen de preventieve kern van de Alcoholwet. In ons Preventie- en Handhavingsplan Alcohol ligt de focus op het voorkomen van alcoholgebruik en problematisch alcoholgebruik onder jongeren tot 18 jaar. Naast het Preventie- en Handhavingsplan Alcohol heeft de gemeente Harlingen aanvullend ook een plan van aanpak preventie middelengebruik (zie bijlage 2).

DHW werd Alcoholwet per 1 juli 2021

De Drank- en Horecawet is gewijzigd. Zo zijn er onder andere meerdere inrichtingseisen van de horeca-inrichting gewijzigd en zijn de regels van de weder verstrekking veranderd. In december 2020 stemde zowel de Tweede Kamer als de Eerste Kamer in met het wijzigingsvoorstel van staatssecretaris Paul Blokhuis. Ook heeft de meerderheid van de Kamerleden ingestemd met 8 amendementen op het voorstel. De ingangsdatum was 1 juli 2021.

De naam van de wet is gewijzigd in Alcoholwet.

1.1 Nationaal Preventieakkoord

In het Preventie- en Handhavingsplan Alcohol sluit de gemeente aan op de doelstellingen van het Nationaal Preventieakkoord. In dit akkoord, dat in 2018 door meer dan 70 partijen is afgesloten, is preventie van problematisch¹ alcoholgebruik een van de drie speerpunten. Een veelheid aan organisaties en maatschappelijke partners waaronder bedrijfsleven, sportorganisaties en onderwijsinstellingen verbindt zich met het Akkoord aan het terugdringen van problematisch alcoholgebruik in 2040.

Voor jongeren zijn specifieke doelstellingen opgenomen. Zo moet het aantal jongeren onder de 18 jaar wat alcohol drinkt in 2040 afnemen van 45% naar 25% en uiteindelijk naar nul (Nationaal Preventieakkoord, 2020). Het binge drinken² onder jongeren moet in 2040 met 30% tot 40% zijn afgenomen.

¹ In het NPA wordt onder problematisch alcoholgebruik verstaan: Al het alcoholgebruik door jongeren onder de 18 jaar, drinken door zwangere vrouwen, overmatig drinken, zwaar drinken, regelmatig binge drinken, een drinkpatroon dat leidt tot lichamelijke klachten en/of psychische of sociale problemen en dat een adequate aanpak van bestaande problemen verhindert.

² Binge drinken wordt ook wel zwaar drinken genoemd. Het is een vorm van veel alcohol drinken. Daarvan is sprake als iemand meer dan 4 tot 6 glazen drinkt bij één gelegenheid

1.2 De schadelijkheid van alcohol

Alcohol is niet zomaar een consumentenproduct. Alcoholgebruik gaat gepaard met tal van fysieke, mentale en maatschappelijke problemen (Expertisecentrum Alcohol, 2020). De mate van schade is grotendeels dosis gerelateerd. Er is geen veilige ondergrens. Licht en matig alcoholgebruik wordt al in verband gebracht met onder meer hartritmestoornissen en diverse soorten kanker. Zwaar drinken³ is gerelateerd aan een nog hoger risico op acute schade door alcohol, zoals alcoholvergiftiging en verkeersongevallen, en geeft een verhoogde kans op hersenschade. Overmatig drinken brengt bovendien een grotere kans op verslaving en op schade aan verschillende organen met zich mee.

Alcoholgebruik heeft daarnaast invloed op het psychisch functioneren; depressie, angstklachten en suïcide zijn gerelateerd aan regelmatig dronken zijn en/of aan problematisch alcoholgebruik. Huiselijk geweld, agressie, uitgaansgeweld en vandalisme worden vaak onder invloed van alcohol gepleegd. In gezinnen waar alcoholgebruik door de ouders problematisch is, worden de problemen vaak van generatie op generatie doorgegeven.

Voor jongeren zijn de risico's van alcoholgebruik groter dan voor volwassenen (Expertisecentrum Alcohol, 2020). Niet alleen zijn de acute gevolgen voor hen vaak ernstiger – zij raken bijvoorbeeld eerder bewusteloos en kunnen onder invloed over hun seksuele grenzen heen gaan – maar ook heeft drinken op jonge leeftijd gevolgen voor de lange termijn. Denk aan verstoring van de hersenontwikkeling en een grotere kans op verslavingsproblemen. Agressief, asociaal en delinquent gedrag komt bovendien vaker voor bij jongeren die drinken dan bij hun niet drinkende leeftijdsgenoten.

1.3 Samenwerken aan preventie en handhaving

Dit Preventie- en Handhavingsplan Alcohol is tot stand gekomen in samenwerking met verschillende partners binnen de domeinen gezondheid en veiligheid: GGD, Verslavingszorg Noord Nederland (VNN), politie en jongerenwerk. Deze partijen hebben zitting in de werkgroep Middelengebruik. In deze werkgroep heeft de gemeente een coördinerende en deels uitvoerende rol.

De werkgroep Middelengebruik komt meerdere keren per jaar bij elkaar om de uitvoeringsplannen op zowel het gebied van alcohol als drugs (waaronder lachgas) voor het betreffende jaar vast te stellen, de uitvoering te monitoren en de plannen jaarlijks te evalueren.

Er is sprake van zwaar drinken indien er minstens één keer per week ten minste vier (vrouwen) of zes (mannen) glazen alcohol op één dag worden gedronken. Overmatig drinken is gedefinieerd als het drinken van meer dan 21 glazen per week (mannen) of meer dan 14 glazen per week (vrouwen).

2.Probleemanalyse

Dit hoofdstuk beschrijft de stand van zaken met betrekking tot alcoholgebruik onder jongeren.

2.1 Alcoholgebruik door scholieren van 12 tot 18 jaar

Lokaal

Het alcoholgebruik onder schoolgaande jongeren van 12 tot 18 jaar in onze gemeente wordt gemeten aan de hand van de vierjaarlijkse GGD Gezondheidsmonitor Jeugd.

De monitor geeft inzicht in onder meer leeftijd, schooltype, frequentie van gebruik, dronkenschap, wijze van verkrijgen van alcohol en de rol van ouders. Uit de laatste GGD monitor van 2019 blijkt, ten opzichte van de voorlaatste GGD monitor 2016, dat het gemeentelijke percentage van het nuttigen van alcohol ten opzichte van het regionale percentage behoorlijk is afgenomen. Echter het percentage van het zogeheten 'binge' drinken is met 2% toegenomen (van 26 naar 28%). Maar ook ten opzichte van de regionale cijfers is een verhoging van 26 naar 28% te zien.

Provinciaal

In het alcoholgebruik van de Friese jeugd zijn geen grote verschillen te zien vergeleken met 2016. Bijna de helft (41%) heeft ooit een heel glas of meer alcohol gedronken. Ongeveer een derde (34%) is weleens dronken of aangeschoten geweest en een kwart heeft aan binge drinken gedaan.

Jongeren 12 t/m 18 jaar	Ooit alcohol Gedronken (heel glas of meer)		Ooit dronken of Aangeschoten geweest		Afgelopen maand alcohol gedronken		Afgelopen maand 5 of meer drankjes gedronken (Bingedrinken)	
	2016	2019	2016	2019	2016	2019	2016	2019
Harlingen	45%	38%	38%	33%	41%	36%	26%	28%
Friesland	42%	41%	35%	34%	39%	37%	27%	26%

Tabel 1: vergelijking alcoholgebruik jongeren van 12 tot en met 18 jaar 2016 en 2019 in de gemeente Harlingen ten opzichte van Friesland

Percentage binge drinkers en opleiding

Lokaal

Het binge drinken komt op het VMBO-bk en VMBO-gt iets vaker voor dan op de HAVO en het VWO. Het verschil tussen VMBO-t en HAVO is net niet significant. Bijna acht van de tien (78%) alcoholgebruikers op het VMBO-b zegt de afgelopen maand weleens vijf of meer glazen bij één gelegenheid te hebben gedronken, tegenover zes van de tien (63%) op het VWO. Op het VMBO-t is dit 77%. Het verschil in percentage scholieren dat ooit alcohol heeft gedronken is minder groot (VMBO-b: 50%; VWO: 52%). Over de hele linie zien wij in deze tabel dat jongeren tussen de 12 en 14 jaar beginnen met alcoholconsumptie. De jongere leeftijdsgroep 12 tot en met 14 jaar scoort op alle indicatoren lager dan de oudere jongeren van 15 tot en met 18 jaar.

In de laatstgenoemde leeftijdscategorie stijgt het nuttigen van alcohol explosief naar 72%. Onderstaande tabel laat duidelijk zien dat slechts een klein deel van de scholieren in Harlingen de norm NIX18 haalt.

	Harlingen totaal	Harlingen 12-14 jaar	Harlingen 15-18 jaar	Harlingen Vmbo bk en gt	Harlingen Havo en vwo
Ooit alcohol gedronken: alleen slokjes of heel glas of meer	57%	31%	72%	50%	52%
Ooit alcohol gedronken: heel glas of meer	38%	4%	58%	30%	26%
Alcohol gedronken: slokjes en heel glas of meer (laatste 4 weken)	36%	6%	53%	30%	27%
Bingedrinken: 5 drankjes of meer per gelegenheid (laatste 4 weken)	28%	1%	43%	19%	17%
Ooit aangeschoten of dronken geweest	33%	1%	52%	26%	22%
Aangeschoten of dronken geweest (laatste 4 weken)	18%	0%	28%	8%	15%

Tabel 2 Alcoholgebruik onder jongeren (2019) uitgesplitst naar leeftijd en opleidingsniveau

Landelijk

In de groep 12- tot en met 16-jarigen was tussen 2003 en 2015 een afname zichtbaar in het alcoholgebruik: van ongeveer 70% naar 25%. Vanaf 2015 echter, is de afname van het alcoholgebruik gestagneerd. In zowel 2015, 2017 als 2019 bleef ongeveer een kwart (25%) van de 12- tot en met 16 jarige scholieren maandelijks alcohol drinken.

Ook binge drinken en dronkenschap zijn sinds 2015 niet verder afgenomen (Rombouts e.a., 2020). Van de scholieren die in de maand voorafgaand aan het onderzoek dronken, heeft bijna drie op de vier bij één gelegenheid vijf of meer glazen alcohol gedronken. Het binge drinken in de afgelopen maand neemt sterk toe tussen de 13 en 14 jaar: van 4,6% bij de 13-jarigen naar 18% onder de 14-jarigen). Onder de 16-jarigen drinkt één op de vijf (19%) 5-10 glazen alcohol in het weekend.

Jongens en scholieren van het vmbo-b en vmbo-t drinken vaker dan hun leeftijdgenoten (Rombouts e.a, 2020a). Binnen het speciaal onderwijs is het alcoholgebruik onder leerlingen van cluster 4 scholen (gedrags- of ontwikkelingsstoornissen en psychiatrische problemen) vergelijkbaar met VMBO-b; in cluster 3 (LVB) ligt het alcoholgebruik lager dan in het reguliere onderwijs (Rombouts e.a, 2020b).

Sommige groepen jongeren (en jongvolwassenen) zijn extra kwetsbaar en lopen daardoor een groter risico op problematisch alcoholgebruik. Het gaat bijvoorbeeld om kinderen van

ouders met een verslaving of psychische problematiek en kinderen met een licht verstandelijke beperking (Expertisecentrum Alcohol, 2020).

2.2 Ouders

Om te voorkomen dat het alcoholgebruik zo explosief stijgt in de leeftijdscategorie van 15 tot 18 jarigen is een rol voor de ouders weggelegd. Ouders moeten er tijdens de pubertijd zorg voor dragen dat de planning, organisatie en grenzen van het kind goed bewaakt worden. Kinderen die duidelijke regels krijgen van hun ouders beginnen meestal later met alcohol drinken.

Ouders zijn soms nog toegankelijk met betrekking tot alcoholgebruik door hun kinderen. Zo krijgt een kwart van de 12 tot 16-jarige scholieren die wel eens drinken, alcohol van hun ouders (Rombouts e.a., 2020). Driekwart van de ouders heeft in 2015 expliciet als regel dat hun minderjarige kind niet mag drinken; in 2007 was dat nog 50% (van Dorsselaer e.a., 2016). Ouders die zelf veel drinken, zijn toleranter ten aanzien van alcoholgebruik bij hun kinderen. Hoewel de invloed van peers (leeftijdgenoten, vrienden) op het gedrag toeneemt met de leeftijd, blijven ouders invloed houden op het drinkgedrag van hun opgroeiende kind (Engels e.a., 2013) bijvoorbeeld via hun houding ten opzichte van alcohol of door de afspraken die zij met hun kind maken.

Lokaal

Ook in de gemeente Harlingen zijn ouders nog steeds tolerant ten opzichte van alcoholgebruik bij minderjarige jongeren. 38%⁴ van de jongeren geeft aan dat hun ouders het goed vinden dat ze alcohol drinken. Ruim 33% van de jongeren drinkt thuis.

2.3. Naleving

Nalevingsonderzoek leeftijdsgrens

Met het nalevingsonderzoek wordt onderzocht in hoeverre de leeftijdsgrens voor alcohol wordt nageleefd door de verschillende alcoholverstrekkers.

Lokaal

In 2022 is er een onderzoek gedaan naar hoe het staat naar de verkrijgbaarheid van alcohol voor Friese jongeren via de zogenaamde hotspots. Hotspots zijn locaties die populair zijn onder jongeren. Onderzocht is in hoeverre deze Friese alcoholverstrekkers zich houden aan de wettelijke leeftijdsgrens van 18 jaar voor de verkoop van alcohol. Het gemiddelde nalevingspercentage in Friesland betreft 36.8% . In Harlingen is dit slechts 5%.

In 2019 kwam de gemeente Harlingen ook al niet heel goed uit dit nalevingsonderzoek. Dit was reden voor de gemeente Harlingen om tot aanvullende maatregelen te komen op het gebied van preventie-en handhaving. In de werkgroep Middelengebruik is in maart 2020 een Plan van Aanpak geschreven om het alcoholgebruik onder jongeren drastisch te laten afnemen, ouders bewust te maken van de risico's en het nalevingspercentage onder de verstrekkers te verhogen. Op 16 maart 2020 zijn wij in 'lockdown' gegaan, waardoor onder andere de scholen en horeca gesloten waren en waardoor de concrete uitvoering van de aanvullende maatregelen niet tot uitvoer kon worden gebracht.

⁴ Corona gezondheidsmonitor Jeugd 2021 GGD Fryslân

In 2023 zetten wij weer volop in op naleving van de leeftijdsgrens. In het actieplan 2022-2025 (bijlage 1) hebben we de acties hiervoor beschreven. Ook zullen wij naar aanleiding van de recente cijfers kijken hoe we specifiek dit nalevingspercentage omhoog kunnen krijgen.

Landelijk

Als minderjarigen aan drank willen komen is dat nog steeds gemakkelijk in Nederland. Tussen 2018 (37,7%) en 2020 (37,9%) is de totale naleving van de leeftijdsgrens bij alcoholverkoop niet veranderd (Bureau Objectief, 2020b). Bij de afzonderlijke verkooppunten zijn wel veranderingen te zien, soms ten goede zoals bij cafetaria's, horecagelegenheden en webshops. Bij supermarkten en slijterijen is de naleving echter gedaald.

Naleving leeftijdsgrens door verkooppunten in %		
	2018	2020
Supermarkten	68,9	58,1
Slijterijen	73,3	66,3
Avondwinkels	34,7	41,0
Cafetaria's	20,7	29,8
Horecagelegenheden	17,5	29,0
Sportkantines	20,2	23,9
Thuisbezorgkanalen	9,5	12,4
Webshops	2,2	8,8

Doorschenken

Lokaal en landelijk

Er is zowel op lokaal als landelijk niveau geen onderzoek gedaan naar doorschenken bij dronkenschap. Wel zijn er enkele regionale onderzoeken waaruit blijkt dat de wettelijke bepalingen over doorschenken niet goed worden nageleefd. Horecapersoneel blijkt het lastig te vinden om dronkenschap te herkennen en om daar aansluitend op te acteren (Nijkamp e.a., 2020).

2.4. Ervaringen van samenwerkingspartners

Naast onderzoek leveren kennis en ervaringen van samenwerkingspartners in de gemeente informatie op over de stand van zaken met betrekking tot de naleving van de alcoholwetgeving.

Ervaringen en bevindingen van samenwerkingspartners

Als onderdeel van de probleemanalyse worden jaarlijks, ter aanvulling op de bovengenoemde onderzoeken, samenwerkingspartners geraadpleegd die zicht hebben op alcoholgebruik onder jongeren en jongvolwassenen: politie, jongerenwerk, veldwerk verslavingszorg en de boa's. Deze partners zijn via een vragenlijst, evaluatiebijeenkomst of interviews gevraagd aan te geven wat zij als de belangrijkste problemen met betrekking tot alcohol en de naleving van de wetgeving zien. Hun inzichten laten het volgende beeld zien:

Ervaringen van samenwerkingspartners in Harlingen

Professionals van Verslavingszorg Noord Nederland (VNN), Jongerenwerk en Politie signaleren de volgende zaken in relatie tot jongeren en alcohol.

Jeugd in de regio drinkt relatief veel en er zijn een aantal 'bekende gezinnen'. Jongeren van die gezinnen hebben ouders en soms ook grootouders die in het verleden ook bekend stonden vanwege alcoholgebruik. Bij dergelijke gezinnen is de norm niet NIX18. Kinderen en jongeren leren daar thuis drinken.

Met betrekking tot alcoholgebruik is focus op de jeugd zelf belangrijk. Zij moet meer bewustwording van risico's krijgen. Ouders zijn belangrijk om de juiste norm te laten zien. Daarnaast zijn locaties waar jeugd bijeenkomt belangrijk om aan preventie te doen. Scholen zijn daarom belangrijk in preventie en het vroegtijdig signaleren van problematisch alcoholgebruik. Hetzelfde geldt voor locaties met sociale activiteiten, zoals (sport)verenigingen.

Volgens de professionals in de regio zou de focus bij alcoholpreventie moeten liggen op normen rondom gebruik en grenzen stellen. Ouders zijn daarmee een volgende belangrijke doelgroep. Voor problematisch alcoholgebruik is vroege signalering belangrijk. Daarbij spelen sociale teams, docenten en hulp- en zorgverleners in de eerste lijn een belangrijke rol.

Ook inzet op scholen vindt men belangrijk bij alcoholpreventie. Met name voor educatie en voorlichting over de leeftijdsgrens voor alcoholgebruik en risico's daarvan. Zorg advies teams op scholen doen ook goed werk. Net als jongerenwerkers die rechtstreeks in contact met de doelgroep staan. Aangaande overlast door alcoholgebruik helpt goede samenwerking tussen politie, jongerenwerk en boa's. Dit is de afgelopen jaren verbeterd.

Een preventieve actie met goede ervaringen en resultaten is bijvoorbeeld het voorlichtingsproject 'Spam' op middelbare scholen, bestaande uit een theatervoorstelling in de klas en nog 3 workshops gedurende het jaar, over diverse onderwerpen. Het is goed dat voor inzet op scholen aandacht is vanuit de werkgroep Middelen. Samenwerking binnen die groep en verbinding tussen beleid en uitvoering van preventie en handhaving moet goed gestalte krijgen. Advies is om de wetenschappelijke methodes in te gaan zetten en om samen te blijven zoeken naar vernieuwende methodes voor uitvoering van alcoholpreventie.

Registraties VNN geven aan dat er weinig meldingen binnenkomen over ziekenhuisopnames, maar er is wel een alcoholprotocol waarbij melding wordt gemaakt wanneer kinderen onder de 18 door alcohol in aanraking komen met hulpverlening.

Drinken wordt vaak goedgepraat. Soms ook in die horeca waar verantwoordelijkheidsgevoel ontbreekt. Ook met betrekking tot de IVA-training (IVA = Instructie Verantwoord Alcoholschenken) is het advies om de drankvergunning te verstrekken met de voorwaarde dat de IVA training wordt gevolgd door alle medewerkers en/of vrijwilligers. De politie pleegt waar mogelijk inzet op preventie. Alcoholgebruik is volgens hen een kwestie van cultuur. In Harlingen zien ze veel 'oude' normen en waarden. Een voorbeeld daarvan is 'ouders die hun kinderen thuis leren drinken'. Er is een verschuiving in die norm zichtbaar maar het kost tijd. De campagne NIX18 draagt hieraan bij. De politie doet zelf ook aan signalering en doorverwijzing. Bij openbare dronkenschap volgt een verwijzing naar Halt en soms wordt een zorgmelding gedaan.

3. Ambitie en doelstellingen

3.1 Ambitie

De gemeente Harlingen streeft ernaar dat haar jonge inwoners gezond, veilig en kansrijk kunnen opgroeien. Alcohol hoort daar niet bij, in elk geval niet tot het 18^e jaar. Een sociale en fysieke omgeving die uitnodigt en stimuleert tot het gewenste gedrag is ondersteunend aan deze ambitie. Daarom zetten wij in op een adequate naleving van de Alcoholwet, het versterken van de sociale omgeving rondom jongeren en het faciliteren van een fysieke omgeving die gezond gedrag stimuleert. We willen dan ook gaan onderzoeken of Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO, de Nederlandse vertaling van het IJslandse Model) ingevoerd kan worden binnen de gemeente Harlingen. Bij deze aanpak wordt ingezet op de belangrijkste omgevingsfactoren die het risico op middelengebruik verkleinen (beschermende factoren) en het risico vergroten (risicofactoren), namelijk:

- Gezin
- Peergroep (vrienden en leeftijdsgenoten)
- School
- Vrije tijd

3.2 Doelstellingen afname gebruik onder de 18 jaar

In het huidige plan zijn voor 2018-2021 onderstaande doelstellingen geformuleerd en deze doelstellingen willen wij continueren.

Het alcoholgebruik van jongeren wordt door verschillende factoren beïnvloed. Ook algemene aandacht in de media, wijzigingen in landelijke wetgeving, lokale initiatieven en andere omstandigheden kunnen bijdragen aan veranderingen in het gedrag van jongeren.

- In 2021 is het percentage jongeren wat voor hun 18^e begint met drinken lager dan 38% (huidige percentage Harlingen). Het Friese gemiddelde is 41%;
- In 2021 willen we dat jongeren minder gaan drinken (binge drinken 5 of meer drankjes per gelegenheid). Het percentage is lager dan 28% (huidige percentage Harlingen. Friesland 26%);

3.3. Doelstellingen verbeterde naleving

Naleving Leeftijdsgrens

De doelstellingen van de gemeente met betrekking tot de naleving van de leeftijdsgrens zijn afgeleid van de probleemanalyse en de ambities van het Nationaal Preventieakkoord. De ambitie van het NPA is om in 2030 100% naleving van de leeftijdsgrens te realiseren.

4. Uitgangspunten voor beleid

4.1 Community building

In dit plan beschrijft de gemeente hoe zij de jeugd wil beschermen tegen de schadelijke gevolgen van alcoholgebruik. Om resultaat te bereiken is de bijdrage van iedereen in de gemeenschap nodig: scholen, sportverenigingen, ouders, ondernemers. Daarom betreft de gemeente deze partijen bij de beleidsontwikkeling en de uitvoering. Gezamenlijk zetten we in op een gezonde bevolking, zonder alcoholgebruik onder de 18 jaar en met verantwoorde alcoholverstrekking aan en verantwoord alcoholgebruik door jongvolwassenen.

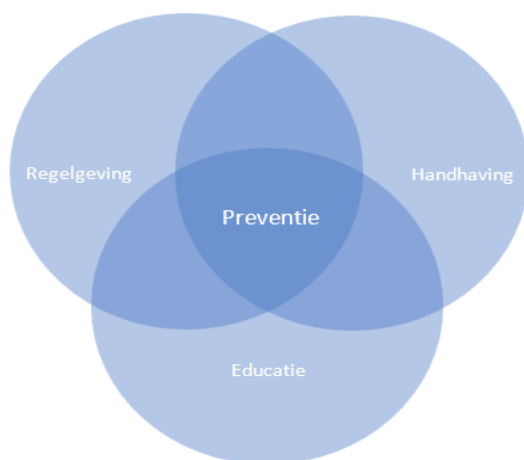
4.2 Omgevingsbenadering

De systeemtheorie van Holder (1998) maakt duidelijk dat alcoholgebruik altijd het resultaat is van een combinatie van factoren. De persoon, zijn sociale omgeving en het overheidsbeleid vormen samen een systeem dat uiteindelijk de keuze van de gebruiker bepaalt. Holder laat daarmee zien dat alcoholpreventie nooit alleen op het individu gericht kan zijn. Het meest succesvol zijn strategieën die vooral de fysieke en sociale omgeving van de drinker beïnvloeden. In de omgeving van de jonge drinker spelen locaties waar alcohol verstrekt wordt, alcoholverstrekkers, scholen en ouders een belangrijke rol. Het Preventie- en Handavingsplan Alcohol richt zich op deze omgevingsinvloeden.

4.3 Integrale beleidsvisie

Het preventiemodel van Reynolds (2003) borduurt voort op de systeemtheorie van Holder (zie 3.2.) Het preventiemodel kent drie beleidspijlers: educatie, regelgeving en handhaving. De pijlers staan deels op zichzelf maar overlappen elkaar ook (figuur 1). Juist in de overlap is het integrale preventiebeleid terug te zien: het model maakt duidelijk dat niet alleen educatie maar ook regelgeving en handhaving bijdragen aan het voorkómen van (problemen door) alcoholgebruik.

Dit Preventie- en Handavingsplan Alcohol is gebaseerd op deze integrale beleidsvisie. Er is immers sprake van een preventie én handavingsplan. Dat impliceert dat meerdere afdelingen binnen de gemeenten - en dus ook meerdere typen maatregelen - worden ingezet bij de aanpak van de alcoholproblematiek.

Figuur 1: Preventiemodel Reynolds (2003)

5. Activiteiten

Dit hoofdstuk bevat de aanpakken en interventies die de gemeente ter beschikking staan om de doelstellingen te realiseren op het gebied preventie en handhaving alcoholgebruik onder jongeren.

5.1 Toezicht en handhaving

De Alcoholwet biedt zowel een gezondheids- als een openbare orde en veiligheidsperspectief. Het doel van de gemeente is om door middel van naleving van de wet bij te dragen aan het voorkomen van gezondheidsschade en verstoringen van de openbare orde. Sinds 1 januari 2013 is de gemeente verantwoordelijk voor het toezicht op de naleving van de wet en heeft daarmee een belangrijk instrument in handen. Onderzoek laat zien dat handhaving noodzakelijk is om het gewenste effect te bereiken van maatregelen zoals de leeftijdsgrens voor alcohol en het verbod op doorschenken (Babor e.a., 2010).

Handhaving ten aanzien van de jongeren

Ten aanzien van handhaving ligt de prioriteit bij de jongeren. De boa's zullen ten aanzien van dit onderwerp in de beschikbare uren met name ingezet worden bij evenementen, bij de horeca waar deze doelgroep veel komt en bij de sportverenigingen. Omdat handhaving een wezenlijk deel uitmaakt van het preventiebeleid én een boete een preventieve werking kan hebben gaan wij door met het beboeten van jeugdigen onder de 18 jaar. Een boete kan voor een jeugdige een goede maatregel zijn. Afhankelijk van de situatie kan de boa er ook voor kiezen om eerst een waarschuwing te geven.

De regels in de Alcoholwet staan het immers toe dat niet alleen alcoholverstrekkers kunnen worden beboet door de bijzondere opsporingsambtenaren maar ook verbiedt de Alcoholwet het jongeren onder de 18 jaar om alcoholhoudende drank bij zich te hebben op voor publieke toegankelijke plaatsen.

Onze gemeentelijke APV (APV = Algemene Plaatselijke Verordening) verbiedt het om binnen de bebouwde kom alcohol te nuttigen op straat waardoor ook mensen boven de 18 jaar beboet kunnen worden. De gemeente en de politie hebben de bevoegdheid om handhavend op te treden en deze jongeren te beboeten.

Handhaving bij evenementen

De boa's zullen de controles op drankverstrekking en het gebruik bij evenementen gaan continueren. Binnen het team Veiligheid, Vergunningen en Handhaving wordt een afweging gemaakt bij welke evenementen zal worden gecontroleerd op drankverstrekking en gebruik.

Handhaving van de alcoholverstrekkers

Ten aanzien van de alcoholverstrekkers is er in de looptijd van het vorige plan veel tijd geïnvesteerd in het kennis maken van boa's met horecaondernemers. Wie zijn de boa's en wat zijn hun taken ten aanzien van de alcoholwetgeving. Door de coronapandemie is er de afgelopen periode minder geïnvesteerd in de contacten met de alcoholverstrekkers dan we hadden gewild.

Inmiddels is dit weer opgestart en zijn de boa's weer zichtbaar aanwezig zijn in de horecagelegenheden en gaan zij in gesprek gaan met de verstrekkers. Bij overtredingen van wet- en regelgeving worden bekeuringen uitgedeeld of wordt een handhavingstraject gestart.

Handhaving bij sportverenigingen

Nieuw is dat we meer controles uit willen voeren bij sportverenigingen. Ook hier zal de komende periode gecontroleerd worden of er overtredingen zijn van de wet- en regelgeving.

Handhaving bij supermarkten en slijterijen

Ook alcoholverstrekkers zoals supermarkten/slijterijen worden gecontroleerd op de regels uit de Alcoholwet. Uiteraard zal ook hier handhavend opgetreden worden bij overtredingen.

Toezichtcapaciteit

In het VTH (VTH = Vergunningen, toezicht en handhaving) beleidsplan is vastgesteld dat er jaarlijks 250 uur beschikbaar is voor de drank- en horecacontroles. De benodigde toezichtcapaciteit wordt verdeeld over 3 boa's. Zoals hierboven aangegeven zullen de beschikbare uren voornamelijk worden ingezet tijdens evenementen, bij controles in de reguliere horeca en de aanwezigheid en controles bij de sportverenigingen. Omwille van de uren en de pakkans kiezen we er in eerste instantie niet voor om de slijterijen en supermarkten actief te bezoeken. Dit zullen we pas doen als we signalen krijgen. Tevens huurden wij incidenteel toezichthouders in van Veiligheidszorg Drenthe. Zij gaan zonder uniform bij alcoholverstrekkers kijken of zij voldoen aan de regelgeving. Deze incidentele inhuur willen wij continueren.

5.2 Educatie en communicatie

In de omgeving van jongeren staan vier doelgroepen centraal die invloed hebben op het alcoholgebruik:

- Alcoholverstrekkers
- Scholen
- Ouders
- Vrienden en leeftijdsgenoten

Deze doelgroepen hebben niet altijd voldoende kennis van de risico's van alcohol voor jongeren of zij weten niet hoe zij kunnen bijdragen aan het voorkomen van (problemen door) alcoholgebruik. Daarom vormen zowel bewustwording van de risico's als het bieden van handelingsperspectief een rode draad in de educatieve interventies die worden ingezet.

Alcoholverstrekkers

Verstrekkers van alcohol verantwoordelijk voor de naleving van de Alcoholwet en aanvullende lokale regelgeving. Van hen wordt verwacht dat ze de leeftijdsgrens voor de verstrekking van alcohol kennen en naleven, evenals het verbod op doorschenken bij dronkenschap en het toelaten van personen in kennelijke staat van dronkenschap in de onderneming, de vereniging of het evenement. Verschillende typen professionals zijn hierbij betrokken: bedrijfsleiders, filiaalmanagers, barpersoneel, barvrijwilligers, portiers, caissières, enzovoort.

Training

Belangrijk is vooral dat een alcoholverstrekker zich bewust is van zijn/haar verantwoordelijkheid en handelingsperspectief heeft, ook wanneer er weerstand is bij de klant. Om alcoholverstrekkers hierin te bekwamen zijn trainingsprogramma's ontwikkeld voor medewerkers van horeca, slijterijen, studentenverenigingen en sportverenigingen zoals de [e-learnings Voor Elkaar](#) over verantwoord alcohol verkopen. De regionale instellingen voor verslavingszorg kunnen een face to face training te verzorgen over dit onderwerp. In het bijgevoegde actie plan wordt voorgesteld dit aan te bieden.

Daarnaast bestaat de face to face IVA (Instructie Verantwoord Alcoholgebruik) training voor barvrijwilligers. Voor deze training wordt een regionale trainer, bijvoorbeeld van de regionale instelling voor verslavingszorg ingezet. De bedrijfsleider in een horecaonderneming heeft een belangrijke rol in het motiveren en ondersteunen van personeel bij het naleven van de wetgeving. Deze leidinggevende moet daarom altijd een rol hebben in de trainingsopzet. Uit onderzoek is bovendien gebleken dat training van barpersoneel alleen effect heeft als deze is gekoppeld aan een adequate handavingsstrategie (Babor e.a., 2010). De gemeente stimuleert alcoholverstrekkers om het personeel een training verantwoord schenken te laten volgen.

Onderwijs

De school is een belangrijke pedagogische omgeving voor kinderen en jongeren. We kiezen er specifiek voor om geen gerichte alcoholpreventie te geven op de basisschool. Dit wordt afgeraden door de GGD en Trimbos. In de "Loop niet mee training" die wordt gegeven in groep 8 door de politie komt het thema kort aan de orde en verder wordt gewerkt aan het weerbaarder maken van de scholieren (o.a. door Rots en Water training).

Door de schoolomgeving en alle school gerelateerde activiteiten alcoholvrij te houden, denk hierbij aan de interventies zoals Gezonde School en Helder op school ondersteunt het onderwijs NIX18 en de norm dat alcoholgebruik niet vanzelfsprekend is. De gemeente bespreekt met de scholen of zij knelpunten ervaren bij de handhaving van de regels bij bijvoorbeeld bij schoolfeesten.

Ouders en de thuissituatie

Alcoholopvoeding

Ouders onderschatten systematisch hoeveel hun kinderen drinken. Ze denken bovendien dat het gedrag van jongeren volledig wordt bepaald door vrienden en leeftijdsgenoten, terwijl ouders wel degelijk nog invloed hebben op het alcoholgebruik van hun kinderen (van der Vorst e.a., 2006; Smeets e.a., 2019). De beschikbaarheid van alcohol in huis beperken en het stellen van regels zijn geschikte instrumenten om alcoholgebruik tegen te gaan. Uit onderzoek blijkt dat kinderen van ouders die geen duidelijke regels hebben afgesproken en geen leeftijdsgrens hebben gesteld voor het drinken van alcohol al op jongere leeftijd beginnen met drinken. Ze drinken bovendien vaker dan jongeren waarvan de ouders wel een leeftijdsgrens hebben gesteld. Naast het stellen van regels zijn andere beschermende factoren belangrijk: voorbeeldgedrag, een goede band tussen ouder en kind en een autoritatieve opvoedstijl. Bij een dergelijke opvoedstijl wordt het stellen van regels gekoppeld aan warmte en betrokkenheid. Een slechte ouder-kind relatie en psychische problematiek of middelengebruik van de ouders zijn risicofactoren. Adviezen met betrekking tot alcoholopvoeding worden in samenwerking met preventieprofessionals en het onderwijs aan ouders aangeboden. Verder zetten we ten aanzien van dit onderwerp in op communicatie. Zo is er recent een campagne geweest die inzet op bewustwording en gebruik van alcohol.

Uitgaansopvoeding

Ook door regels te stellen die niet expliciet gaan over alcoholgebruik, kunnen ouders invloed hebben op het alcoholgebruik van hun kind. Dan gaat het vooral over afspraken omtrent uitgaan, zoals hoe vaak ze uit mogen gaan en hoe laat zij thuis moeten zijn. Via verschillende kanalen (GGD, preventieafdeling van de verslavingszorginstelling, Gebiedsteam, lokale media, ouderavonden op scholen en in sportverenigingen worden ouders voorgelicht over uitgaansopvoeding en ondersteunende websites zoals www.hoepakjijdataan.nl en www.helderopvoeden.nl.

Publiekscommunicatie

Draagvlak voor (handhaving van) alcoholbeleid is niet vanzelfsprekend onder burgers, ondernemers en andere professionals. Het draagvlak kan groeien als er meer begrip is voor de regels die er zijn rond verkoop en gebruik van alcohol. Dat vraagt kennis over alcohol en over de gevolgen van alcoholmisbruik bij het publiek. Publiekscampagnes lenen zich goed voor het vergroten van kennis en het ondersteunen van de norm dat alcohol er niet vanzelfsprekend bij hoort. Hierbij willen we de nadruk leggen op positieve publiciteit. Waar mogelijk wordt daarom aangesloten op campagnes als [NIX18](#), [Ik Pas](#), of [Zien drinken doet drinken](#). Daar waar mogelijk willen we jongeren betrekken (meedenken) bij de ontwikkeling van de publiekscampagne. De gemeente gaat hierover in overleg met de samenwerkingspartners.

5.3. Verbinding preventie en handhaving

Om het effect van afzonderlijke handhavings- of preventieve interventies te versterken worden deze zoveel mogelijk in samenhang ingezet. Daarnaast kiest de gemeente voor het

inzetten van op wetenschappelijke inzichten gebaseerde integrale aanpakken. In het actieplan leest u de combinatie van maatregelen en integrale aanpakken die de gemeente inzet om de doelstellingen van dit plan te behalen. De lopende preventie- en voorlichtingsactiviteiten worden gecontinueerd.

Jeugdteam

De gemeente Harlingen heeft het Gebiedsteam. Dit bestaat onder andere uit een jeugdteam met gekwalificeerde medewerkers. Het jeugdteam werkt outreachend en heeft een grote rol bij het signaleren en voorkomen van problemen en het versterken van de zelfredzaamheid en eigen kracht. De medewerkers van het jeugdteam zijn aanwezig op de scholen. Hierdoor zit men dicht op de doelgroep, kunnen problemen vroegtijdig gesignaleerd worden, kan passende hulp geboden worden en kan de medewerker ondersteuning bieden aan de leerkrachten.

Platform Leefstijl

Waar in voorheen de leefstijlthema's ieder hun eigen platformbijeenkomst (waaronder de Nuchtere Fries) kenden is er nu één platform te weten 'Leefstijl'. Hierin participeren wij met alle andere Friese gemeenten en GGD Fryslân en werken we samen aan het verminderen van de problematiek rondom alcohol. Door deze provinciale samenwerking kan kennis gebundeld en gedeeld worden en kan de samenhang en effectiviteit van maatregelen bevorderd worden, aangezien deze problematiek gemeente overstijgend is.

6. Samenwerking, uitvoering en evaluatie

Bij het tot stand komen van het Preventie- en Handhavingsplan Alcohol zijn verschillende gemeentelijke afdelingen betrokken evenals externe samenwerkingspartners. Hieronder een beschrijving van de organisatiestructuur en de belangrijkste samenwerkingspartners.

6.1 Samenwerking met externe partners

De gemeente heeft het Preventie- en Handhavingsplan Alcohol opgesteld in samenspraak met de samenwerkingspartners. De gemeente heeft een coördinerende en deels uitvoerende rol. Op een integraal dossier als het alcoholbeleid is betrokkenheid en samenwerking essentieel voor een goede uitvoering. De volgende externe partners zijn daarbij concreet in beeld. Zij zijn alle gesprekspartner bij de probleemanalyse, evaluatie, planvorming en uitvoering. Daarnaast kunnen zij specifieke rollen hebben, zoals:

Politie	Hotspots in kaart brengen, veiligheid tijdens inspecties, jongeren vragen naar ID en eventuele samenwerking met betrekking tot de aanpak van doorschenken vanuit het Wetboek van Strafrecht en openbare dronkenschap (artikel 252 resp. 453).
Ondernemers/ verenigingen	Nalevingscommunicatie, meedenken over ontwikkeling van systeem ter bevordering van naleving, training personeel/vrijwilligers.
Scholen	Overleg over intern schoolbeleid (bij voorkeur met schoolleiders) en over informatievoorziening richting ouders.
Gezondheidsorganisaties en jongerenwerk	Partners als de GGD, de preventieafdeling van de instelling voor verslavingszorg, Gebiedsteam Jeugd en het jongerenwerk kunnen bijdragen aan de probleemanalyse en bij de ontwikkeling en uitvoering van educatieve interventies.

6.2 Organisatie en uitvoering

Om uitvoering te geven aan de activiteiten uit dit plan maakt de gemeente met haar samenwerkingspartners jaarlijks uitvoeringsplannen. In de uitvoeringsplannen worden de voornemens geconcretiseerd en voorzien van meetbare doelstellingen en een planning. Om de voortgang van de uitvoering te monitoren en voor het bijstellen van de uitvoeringsplannen, wordt de volgende overlegstructuur opgezet:

Organisatiestructuur Preventie- en handhavingsplan			
	Leden	Taken	Vergaderfrequentie
Werkgroep Middelen	Beleidsambtenaren Openbare Orde en Veiligheid (OOV), Publieke Gezondheid, Jeugd, toezicht, GGD, Politie, boa's, VNN en een vertegenwoordiging van huisartsen en eventueel een afvaardiging van de horeca	Uitvoeringsplannen maken en de voortgang monitoren. Bespreken ontwikkelingen.	Twee tot vier keer per jaar

6.3 Evaluatie

De werkgroep Middelengebruik evalueert het uitvoeringsplan jaarlijks en past deze aan, aan actuele ontwikkelingen.

Evaluatie voorgaand Preventie- en Handhavingsplan Alcohol

De werkgroep Middelengebruik heeft het voorgaande Preventie- en Handhavingsplan Alcohol , over de periode 2018-2021, geëvalueerd. Dit leverde de volgende aandachtspunten op voor de komende periode:

- De acties uit het actieplan Alcohol konden door de coronacrisis niet uitgevoerd worden. De werkgroep Middelengebruik staat nog steeds achter het actieplan en heeft tot wens om dit plan alsnog uit te voeren.
- De handhaving op de alcoholwetgeving heeft de afgelopen 2 jaar niet de hoogste prioriteit gehad in verband met de coronawetgeving. Geconstateerd is dat de controle op alcoholverstrekking voor verbetering vatbaar is.

Bijlage 1 Actieplan 2023-2026

Inleiding

Gemeenten zijn via de Alcoholwet verplicht vierjaarlijks een Preventie- en Handhavingsplan Alcohol op te stellen. Dit actieplan betreft de acties die we de komende 4 jaar willen uitvoeren op het gebied van preventie en handhaving van de Alcoholwet 2022-2025, waarin de interventies die de gemeente samen met diverse partners inzet op het gebied van preventie en handhaving staan beschreven. Gemeente werkt nauw samen met VNN, Politie, GGD en Jongerenwerk.

Probleemgerichte aanpak alcoholgebruik jongeren

Het nieuwe Preventie en Handhavingsplan Alcohol richt zich qua preventie met name op de jonge gebruikers (14 tot en met 18 jaar). Jonge gebruikers laten zich beïnvloeden door hun directe omgeving, namelijk:

- Leeftijdsgenoten
- Ouders
- Verstrekkers waaronder:
 - Horeca
 - Supermarkten
 - (Sport) verenigingen
 - Evenementen

Door de probleemgerichte aanpak te richten op normconforme naleving ontstaan er meerdere interventie mogelijkheden die elkaar opvolgen in tijd in de directe omgeving van jonge gebruikers. In het nieuwe plan willen we sportverenigingen, horeca ondernemers en personeel informeren en opleiden. Handhaving wordt actiever ingezet.

Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO)

We gaan tevens onderzoeken of opgroeien in een kansrijke omgeving (OKO, nieuwe Nederlandse naam voor het IJslanse preventiemodel) ingevoerd kan worden binnen de gemeente Harlingen. Bij deze aanpak wordt ingezet op de belangrijkste omgevingsfactoren die het risico op middelengebruik verkleinen (beschermende factoren) en het risico vergroten (risicofactoren), namelijk:

- Gezin
- Peergroep (vrienden en leeftijdsgenoten)
- School
- Vrije tijd

Interventies

Basisschool			
Interventie	Toelichting	Planning/vervolg	budget
Eenmaal per jaar wordt door de politie voor groep 8 van het	In spelvorm worden allerlei situaties (waaronder het	1 keer per jaar in groep 8, doorlopend	Geen kosten

basisonderwijs “ Loop niet mee” georganiseerd	gebruik van alcohol en groepsdruk) met de leerlingen besproken.		
Rots en Water training	Deze training wordt door de jongerenwerkers gegeven in groep 6 en is bedoeld om de weerbaarheid te vergroten.	1 keer per jaar	Jongerenwerk
Onderzoeken mogelijkheden basisonderwijs voor een extra ouderavond in groep 8 (VNN/GGD)	De GGD bespreekt in groep 7 kort met ouders het onderwerp alcohol. Jongeren en ouders op die leeftijd zijn daar nog niet mee bezig. Mogelijk dat een ouderavond eind groep 8 , vlak voor de overgang naar het VO, een goed moment is om ouders hier over te informeren.	Meenemen in het overleg met de scholen.	n.v.t.

Voorlichting middelbare scholieren en jongeren			
Interventie	Toelichting	Planning/vervolg	Kosten
Campagne bewustwording alcoholgebruik jeugd/ouders	Ten aanzien van alcoholgebruik worden ouders bewust gemaakt van hun voorbeeldfunctie. Uit onderzoek blijkt dat het alcoholgedrag van ouders makkelijk door hun kinderen wordt overgenomen. Wanneer ouders overmatig en steeds zichtbaar alcohol nuttigen is de kans groot dat hun kinderen dat gedrag overnemen en bijbehorende	Periodiek terug laten komen in permanente campagne	€ 1.700

	problemen ontwikkelen.		
Voorlichtingstraject SPAM	SPAM is een project om met jongeren in gesprek te komen over onderwerpen zoals social media, pesten en genotmiddelen (waaronder alcohol). Doel van SPAM is om 3 ^e jaars scholieren de kennis, de sociale norm en de weerbaarheid van jongeren te vergroten. Ook ouders (speciale ouderavonden) en leerkrachten worden hierbij betrokken.	Ieder jaar, doorlopend	Gemeente € 1.500 Simon Vestdijk € 1.500
Helder op school	Het preventieprogramma Helder op School is een integraal lesprogramma voor alcoholpreventie dat ondersteunt bij het opstellen van een goed schoolreglement, het organiseren van ouderactiviteiten en leerlingbegeleiding. Dit kan besproken worden met de jongerenwerker.	Doorlopend	Dit wordt bekostigd vanuit de centrumgemeente.
Aanwezigheid van de jongerenwerker op de Maritieme Academie	De Jongerenwerker zit vanuit het jeugdteam op de Maritieme Academie en heeft de training motiverende gespreksvoering over stoppen met alcohol gevolgd. Deze	Bij behoefte	Onze jongerenwerker is voor een deel in dienst en voor een deel bij de Skule (die wij betalen via een subsidie)

	methode wordt daar ingezet als jongeren willen stoppen onder begeleiding.		
Aansluiten bij het project Alcohol Alert	Alcohol Alert is een goed onderbouwde interventie, gericht op 15 en 16 jarigen, die tot doel heeft om binge drinken te voorkomen dan wel te stoppen. Het betreft een online interventie voor middelbare scholen.	Tweede helft 2022 uitzoeken of dit iets voor ons kan zijn	Licentie kosten per school (€500 voor 6 maanden, €1000 voor een jaar)
Elke dinsdag, donderdagavond en zondagmiddag is het jongeren café geopend (doelgroep 13 tot en met 23 jaar). De doelgroep wordt ook betrokken bij het bepalen van t thema.	Het jongerenwerk organiseert daarbij één keer per twee maanden een thema-avond (spel/film). Tijdens deze thema-avonden komen allerlei thema's aan bod , waaronder alcoholgebruik. Het doel van deze avonden is preventiegericht en om in gesprek te komen met jongeren en een stuk bewustwording te creëren.	Thema alcohol 1x per jaar	
In het jongerencafé is het spel 'trip' uitgegeven door VNN.	In dit spel komt op een speelse manier het onderwerp alcohol ter sprake. Een manier om in gesprek te gaan met jongeren.	1 keer per jaar	Geen. Dit spel hebben we al aangekocht.
Tijdens de visserijdagen gaat het jongerenwerk op straat in gesprek met jongeren over alcoholgebruik		Tijdens de visserijdagen, jaarlijks	Niet van toepassing

Tijdens het ambulant werken van de jongerenwerkers is alcohol regelmatig onderwerp van gesprek.	De jongerenwerkers zijn veel op straat te vinden en gaan over uiteenlopende onderwerpen met jongeren het gesprek aan. Alcoholgebruik is een van de onderwerpen die veel aan bod komen.	Doorlopend	Niet van toepassing
Meedoen aan het landelijke voorlichtingsproject 3D tripping.	Tijdens de 3D Tripping campagne beleeft de jongere in een virtual reality wereld het gebruik van alcohol achter het stuur. De virtual reality wereld laat enkele verkeerssituaties zien waarvan we uit onderzoek weten dat het vaak fout gaat, toegespitst op het middel dat ze hebben gebruikt Na de simulatie gaan de jongeren van RYD (Responsible Young Drivers) op een positieve wijze het gesprek aan over wat er gebeurd is.	Op uitnodiging van het jongerenwerk komen de voorlichters 1 keer per jaar langs in het Vierkant	Pilot / eenmalig geen kosten
Gebruik dranksimulatiebrillen	Deze brillen worden ingezet bij activiteiten met het doel om het gesprek aan te gaan over drank met jongeren.	1 a 2 keer per jaar	Niet van toepassing. De brillen zijn reeds aangeschaft.

Preventie verstrekkers			
Interventie	Toelichting	Planning/vervolg	Kosten
IVA (instructie verantwoord alcohol)	Barvrijwilligers zijn verplicht om de IVA te volgen. Dit kan via	Alle (sport) verenigingen krijgen in 2023 een aanbod	€320,- per groep (15 a 30 deelnemers)

schenken) aanbieden	een gratis E-learning, maar ook via een training. Ervaring leert dat deelnemers meer opsteken van de training dan van de E-learning.	om deze training op kosten van de gemeente te volgen.	
Horecapersoneel voorlichten	Training voor Leidinggevenden en horeca medewerkers over de effecten van alcohol op het jonge brein en wat te doen wanneer iemand dronken is (doorschenken	Alle horecagelegenheden ontvangen per januari 2023 het aanbod om de training Barcode te volgen.	Betreft training vanuit VNN. €750,- per training (maximaal 30 deelnemers)
Regelmatige bezoeken door BOA's	In deze regelmatige bezoeken wordt ingezet op de relatie met de ondernemers. Daarnaast heeft dit tot gevolg dat er meer gevoel van controle is. Wat preventief werkt.	In 2019 is hier al mee gestart, in 2020 wordt hiermee verder gegaan. Voor de drank- en horecacontroles hebben de bo's meer uren gekregen in 2020. Elke horecagelegenheid waar jongeren komen kan dan één keer regulier bezocht worden in 2020.	n.v.t.
Preventiemateriaal	Verstrekken wijzen op de sites waar (gratis) materiaal aangevraagd kan worden. Denk aan bandjes etc. Deze informatie wordt ook opgenomen in de factsheet.	doorlopend	n.v.t.
Aansluiten bij de doelen in het Lokaal Sportakkoord	Een van de pijlers van het lokale sportakkoord is positieve	Verder moet er goede voorlichting komen naar de sportverenigingen	n.v.t.

	sportcultuur. Hieronder valt ook de gezonde sportkantine, waar alcohol onderdeel vanuit maakt.	toe en kunnen er afspraken worden gemaakt met verenigingen over het niet schenken van alcohol tijdens jeugdevenementen.	
Onderzoeken mogelijkheden voor subsidie "gezonde kantine"	Onderzoeken wat de mogelijkheden hiervoor zijn. Daarnaast onderzoeken welke voorwaarden opgenomen kunnen worden m.b.t. het verstrekken van alcohol.	2020	Eventueel opnemen in de beleidswensen.
Jeugdevenementen	Afspraken maken met verenigingen over het niet schenken van alcohol tijdens jeugdevenementen	2020 (meenemen in het lokaal sportakkoord?)	n.v.t.

Handhaving jongeren/ouders			
Interventie	Toelichting	Planning/vervolg	Kosten
Inzetten Halt Loket	Het 'Halt loket' is een tijdelijke constructie waarmee de Halt-medewerker op locatie aansluit bij een handhavingsactie van politie/BOA op overtredingen bij evenementen als kermis, festivals en uitgaansavonden. Jongeren die worden staande gehouden worden middels een mini PV direct overgedragen aan Halt.	inzetten tijdens o.a. Visserijdagen	De kosten bedragen €89 per uur. De voorbereiding, reistijd en de aanwezige uren van de Halt-medewerker worden in rekening gebracht.

Zorgmelding Veilig Thuis door ambulance personeel en politie	Indien een ambulance wordt ingeschakeld voor een jongere die onder invloed is, volgt er altijd een melding bij Veilig Thuis. Ouders worden hierover geïnformeerd.	Doorlopend	n.v.t.
--	---	------------	--------

Handhaving verstrekkers			
Interventie	Toelichting	Planning/vervolg	Kosten
Meer controle eigen BOA's	BOA's krijgen meer uren voor controle. Tijdens evenementen kunnen meer bo's worden ingezet. Voor 2022 is er in totaal 250 uur beschikbaar.		n.v.t.
Inzetten Mystery Guest	Gericht inzetten van een Mystery Guest bij die ondernemers/verenigingen die zich niet houden aan de naleving.	Op indicatie	
Landelijke Handhavingstrategie toepassen	De Landelijke Handhavingstrategie (LHS) is een sanctiestrategie. In dit beleid is de basisaanpak voor het bestuurs- en strafrechtelijk optreden bij overtredingen vastgelegd. Aan de hand van de interventiematrix kan de ernst van de overtreding worden bepaald en welke sanctie(s) daar op moeten volgen.	Doorlopend	n.v.t.
Mogelijkheden beperken schenktijden onderzoeken	In overleg met de (sport) verenigingen onderzoeken om de schenktijden te beperken	2020	n.v.t.

Bijlage 2 Plan van aanpak drugs

Aanleiding

Bij het Gebiedsteam Harlingen en bij college van burgemeester en wethouders zijn recent meerdere signalen binnengekomen dat het druggebruik en het gebruik van lachgas onder jongeren in onze gemeente zou stijgen.

Werkwijze

Vertegenwoordigers van het Gebiedsteam Jeugd, de medewerker Publieke Gezondheid, de beleidsadviseur Sociaal Domein, de beleidsmedewerker onderwijs, een Bijzonder Opsporingsambtenaar (BOA), een medewerker Openbare Orde en Veiligheid, jongerenwerkers van Welzijn de Skûle, medewerkers van de GGD Fryslân, Verslavingszorg Noord Nederland en de Politie zijn op 18 november digitaal bij elkaar geweest of hebben hun inbreng geleverd. Nadat we de problematiek voor Harlingen duidelijk hebben geformuleerd hebben we met elkaar gekeken welke acties al lopen in de gemeente Harlingen en welke nieuwe acties we willen inzetten de komende periode. Deze partijen hebben een gezamenlijk belang bij het maken van een eenduidig en sluitend stelsel van afspraken. Zij doen dit allen vanuit hun missie dat er in hun werkgebied geen plaats is voor druggebruik.

Problematiek in Harlingen

Zowel de BOA, de politie en de medewerkers van het Jeugdteam herkennen de signalen over het toegenomen druggebruik en lachgas onder jongeren. Zij krijgen de signalen vanuit de jongeren zelf maar ook vanuit hulpverleners. Vooral de erg jonge leeftijd van de gebruikers is een punt van zorg maar ook de combinaties genotsmiddelen die door jongeren gebruikt worden. Lachgas wordt bijvoorbeeld gecombineerd met alcohol. Het is goed te benadrukken dat het puur om signalen vanuit het werkveld gaat. Cijfers staven deze signalen (nog) niet. In maart worden uitkomsten verwacht van de GGD jeugdgezondheidsmonitor.

Er is vervolgens gesproken waar het gebruik in Harlingen plaatsvindt. Ten aanzien van lachgas zijn enkele hotspots te benoemen (enkele horecazaken en hangplekken) maar de algemene conclusie is dat verreweg het meeste gebruik van lachgas plaatsvindt achter de voordeur of op privéterrein. Lachgas is een legaal middel dat onder de Warenwet valt en vrij verkrijgbaar is via verschillende kanalen. Het is verkrijgbaar in de detailhandel en groothandel maar ook via social media of bezorgdiensten. Er worden niet heel veel patronen en ballonnen in het openbaar gebied aangetroffen. Ten aanzien van drugs geldt dat signalen erop wijzen dat ook deze meer gebruikt worden. Ook hier lijkt het meeste in de thuissituatie/eigen sociale kring te worden gebruikt.

Preventie en voorlichting

Wat doen we thans al aan middelengebruik in onze gemeente. In sommige gevallen wordt een intensivering van de bestaande actie voorgesteld.

Lagere school

1. Op een aantal basisscholen in groep 6 wordt een rots en watertraining gegeven. Gewenste situatie zou zijn dat deze weerbaarheidstraining in de groepen 1 tot en met 8 wordt gegeven en dat andere basisscholen ook weerbaarheidstrainingen

geven aan de kinderen. Jongerenwerkers bieden aan scholen hiermee te ondersteunen .

2. Eenmaal per jaar wordt samen met de politie voor groep 8 van het basisonderwijs het project "Loop niet mee" georganiseerd. In spelvorm worden allerlei situaties (waaronder het gebruik van alcohol en drugs) met de leerlingen besproken. Rode draad is kleine criminaliteit met daarbij oorzaak en gevolg. Alcohol en drugs wordt gebruikt als een van de oorzaken van het ontstaan van kleine criminaliteit.
3. De GGD heeft uren beschikbaar in de gemeente Harlingen om basisscholen te ondersteunen in het kader van de gezonde school. Een van de punten hierbij is het alcohol en drugsgebruik. Voorstel zou zijn de onderwerpen lachgas en druggebruik in het project Gezonde school meer onder de aandacht te brengen van de scholen. Het budget kan, wanneer de scholen hier gebruik van willen maken, uit het aanvullend pakket worden uitgebreid (Wie: Anja Buma, GGD, gemeente).

Middelbare school

4. Project 'Ut Mut Er Út' (over bewustzijn & zelfvertrouwen) wordt gegeven in de eerste 4 leerjaren van de Maritieme Academie. Er wordt ingegaan op bewustwording en zelfvertrouwen ten aanzien van groepsdruk.
5. Op de Simon Vestdijk en de Maritieme Academie wordt het voorlichtingstraject SPAM uitgevoerd. SPAM is een project van de scholen en de *gemeente* gezamenlijk om met jongeren in gesprek te komen over onderwerpen zoals social media, pesten en genotmiddelen (waaronder alcohol). Doel van SPAM is om de kennis , de sociale norm en de weerbaarheid van jongeren te vergroten. Ook ouders (speciale ouderavonden) en leerkrachten worden hierbij betrokken.
6. De Jongerenwerker zit vanuit het jeugdteam op de Maritieme Academie en heeft de training motiverende gespreksvoering over stoppen met alcohol en drugs gevolgd. Deze methode wordt daar ingezet als jongeren willen stoppen onder begeleiding (jongerenwerker).

Wat doen we verder al?

7. Elke dinsdag- en donderdagavond en vrijdagmiddag is het jongeren café geopend (doelgroep 13 tot en met 18 jaar). Het jongerenwerk organiseert daarbij één keer per twee maanden een thema-avond (spel/film). Tijdens deze thema-avonden komen allerlei thema's aan bod. Het doel van deze avonden is preventiegericht en om in gesprek te komen met jongeren. Voorstel zou zijn om de komende periode enkele thema avonden aan te laten sluiten bij de signalen die we krijgen over drugsgebruik.
8. We hebben 2 hulpverleners van VNN beschikbaar in onze gemeente. Zij ondersteunen bij casuïstiek die in onze gemeente. Zij ondersteunen inwoners en gemeente. Ook heeft VNN een direct contact met de beide middelbare scholen waar zij als vraagbaak fungeert voor medewerkers van de school. Er bestaan korte lijnen tussen VNN en het gebiedsteam, waardoor afstemming, consultering en deskundigheidsbevordering (signalering van verslaving en het bespreekbaar maken met volwassenen en jongeren en hun ouders) plaatsvindt. Er wordt in Q1 van 2022

gekeken of een spreekuur op de scholen of het Vierkant organiseren als pilot een idee zou zijn. VNN neemt verder contact op met de jongerenwerkers over het aanwezig zijn op een paar openingsavonden van het jongeren café.

9. Tijdens de visserijdagen gaat het jongerenwerk in gesprek met jongeren over alcohol- en drugsgebruik.
10. Er wordt door politie en boa's gehandhaafd op het ventverbod, het lachgasgebruik tijdens evenementen en het hinderlijk gebruiken van lachgas op straat. Tijdens de visserijdagen is er stand van Halt aanwezig en worden minderjarigen direct door gestuurd naar deze stand als ze drugs gebruiken.

Wat willen we aanvullend gaan doen?

1. Het Trimbos Instituut stelt preventiemateriaal beschikbaar, dat via social media gedeeld kan worden. Periodiek zal via gemeentelijke en politie social media kanalen voorlichting naar inwoners van Harlingen plaatsvinden over een onderwerp dat te maken heeft met genotsmiddelen.
2. Foldermateriaal over lachgas dat reeds beschikbaar is bij het Jongerenwerk wordt ook beschikbaar gesteld aan de huisarts (voor in de wachtkamer) en aan de scholen (voor in de koffiekamer voor de leraren)
3. Er zal een informatieve brief worden opgesteld die naar alle ouders in de gemeente Harlingen wordt gestuurd, die kinderen hebben in de leeftijd van 10-16 jaar. In deze brief worden ouders voorgelicht over de soorten drugs en de gevaren hiervan en zal een verwijzing naar VNN worden gemaakt. Er kan gechat worden met de medewerkers van VNN. Tevens zullen de ouders worden opgeroepen het gesprek aan te gaan met hun kinderen. Het Trimbos heeft hiervoor goed voorlichtingsmateriaal wat we als voorbeeld kunnen gebruiken.
4. Idee is om rond de meivakantie 2022 de 3D Tripping campagne te houden. De jongere kan in een virtual reality wereld het gebruik van alcohol- en drugs achter het stuur ervaren. In de simulatie gaat de jongere in de auto naar de kroeg, waarbij de jongere alcohol- of drugs gebruikt. Na afloop rijdt de jongere onder invloed terug naar huis. De virtual reality wereld laat namelijk enkele verkeerssituaties zien waarvan we uit onderzoek weten dat het vaak fout gaat, toegespitst op het middel dat ze hebben gebruikt (Alcohol, Xtc, Paddo's, of Cannabis). Deze beleving laat zien wat er dan logischerwijs zou gebeuren. Na de simulatie gaan de jongeren van RYD op een positieve wijze het gesprek aan over wat er gebeurd is.
5. Er zijn drank/drugssimulatiebrillen aangeschaft. Er wordt een plan bedacht waar en met behulp van wie deze brillen gaan worden ingezet. Ook weer met achterliggende gedachte het gesprek over dit onderwerp aan te gaan met jongeren. We gaan deze brillen gericht inzetten.
6. Medewerkers openbare orde en veiligheid/bestuur zullen gesprekken aangaan met de horeca, die lachgas verstrekt in de horeca-inrichtingen. Insteek van de gesprekken zal zijn het wijzen op de verantwoordelijkheid ten aanzien van de jongeren.

7. Boa, politie, VNN en sociaal team zullen gezamenlijk de afspraken over wat ze doen wanneer ze een minderjarige aantreffen die genotsmiddelen heeft gebruikt of bij zich draagt op straat bekijken. Is het ziekenhuisprotocol (melding Veilig Thuis, traject VNN/Fier) een werkbare lijn voor iedereen? In Q1 wordt gezamenlijk de werklijn geëvalueerd en zo nodig bijgewerkt.
8. Het APV artikel openlijk drugsgebruik wordt in 2022 in de Algemene Plaatselijke Verordening ingevoegd.